

VALSTYBINĖS DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJOS

2019 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2020 m. vasario 28 d.

Vilnius

VADOVO ŽODIS

Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija (toliau – Inspekcija) yra asmens duomenų apsaugos priežiūros institucija, kurios misija – ginti žmogaus teisę į asmens duomenų apsaugą. 2019 m. Inspekcijai buvo aktyvios veiklos metai, per kuriuos daug dėmesio skirta asmens duomenų apsaugos priežiūros veiklos procesų tobulinimui, darbui su organizacijomis dėl jų vykdomo asmens duomenų tvarkymo, teikta pagalba asmenims, siekiantiems ginti teisę į asmens duomenų apsaugą.

2019 m. Inspekcija, įvertinusi europinės asmens duomenų apsaugos reformos tikslus ir situaciją Lietuvoje, įgyvendino numatytus tris veiklos prioritetus.

1 prioritetas. Inspekcijos vykdomos asmens duomenų tvarkymo priežiūros veiklos peržiūra ir tobulinimas. Inspekcija, įgyvendindama šį prioritetą, naujo teisinio reguliavimo kontekste peržiūrėjo ir patobulino asmens duomenų tvarkymo priežiūros veiklą:

- Patvirtino naujas Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos vykdomų tyrimų ir (ar) patikrinimų atlikimo taisyklės (Inspekcijos direktoriaus 2019 m. liepos 17 d. įsakymas Nr. 1T-92 (1.12.E) „Dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos vykdomų tyrimų ir (ar) patikrinimų atlikimo taisyklių patvirtinimo“), kuriose, be kita ko, nustatyti atvejai, kai Inspekcija dar neatlikusi patikrinimo nustato laikiną arba galutinę asmens duomenų tvarkymo apribojimą vadovaudamasi 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (toliau – Reglamentas (ES) 2016/679) 58 straipsnio 2 dalies f punktu;

- Patvirtino Administracinių baudų už asmens duomenų apsaugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus skyrimo tvarkos aprašą (Inspekcijos direktoriaus 2019 m. rugsėjo 30 d. įsakymas Nr. 1T-154 (1.12.E) „Dėl Administracinių baudų už asmens duomenų apsaugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus skyrimo tvarkos aprašo patvirtinimo“), reglamentuodama su administracinės baudos skyrimu susijusią procedūrą, t. y. buvo reglamentuota pasirengimo bylos nagrinėjimo posėdžiui ir bylos nagrinėjimo procedūra, nustatyta Inspekcijos sprendimų priėmimo tvarka ir pan.

2 prioritetas. Visuomenės informuotumo asmens duomenų apsaugos srityje didinimas. Teisės į asmens duomenų apsaugą įtvirtinimas kaip vienos iš pagrindinių žmogaus teisių bei su tuo susiję teisinio reguliavimo pokyčiai sąlygojo poreikį šviesti visuomenę ir didinti jos informuotumą apie asmens duomenų apsaugą. Atsižvelgiant į tai, Inspekcija 2019 m. parengė 20 metodinių dokumentų, naudingų tiek organizacijoms, siekiančioms tinkamai įgyvendinti Reglamente (ES) 2016/679 nustatytas pareigas tvarkant asmens duomenis, tiek patiems žmonėms, kad jie galėtų aiškiai ir tinkamai suprasti jiems garantuojamų teisių turinį bei galimus šių teisių gynimo būdus. 2019 m. Inspekcija aktyviai teikė informaciją žiniasklaidai, ją skelbė interneto svetainėje, rengė susitikimus su įvairių organizacijų atstovais, skaitė pranešimus renginiuose, įgyvendino kitas informuotumo didinimo priemones.

2019 m. buvo tęsiamas 2018 m. pradėtas dvejų metų trukmės „Aukštų asmens duomenų apsaugos standartų skatinimo SolPriPa“ projektas. Jo metu Inspekcijos atstovai kartu su partneriais iš Mykolo Romerio universiteto vykdo informuotumo didinimo asmens duomenų apsaugos srityje veiklas tokioms tikslinėms grupėms kaip smulkiojo ir vidutinio verslo atstovai, sveikatos priežiūros sektorius, startuoliai, žiniasklaidos atstovai, jaunimas ir vyresnio amžiaus žmonės. 2019 m. buvo surengti 5 projekto seminarai skirtingose Lietuvos vietovėse – Vilniuje, Kaune ir Alytuje numatytiems tikslinėms grupėms. Žmonėms suteikta žinių apie jų teises asmens duomenų ir privatumo apsaugos srityje, o įvairių organizacijų atstovai pagilino žinias apie pareigas, susijusias su asmens duomenų tvarkymu ir duomenų subjektų teisių įgyvendinimu. Taip pat parengti 5 informacijos rinkiniai, skirti seminarams vesti, pradėtos rengti 7 gairės ir 7 lankstinukai.

3 prioritetas. Tarptautinės veiklos ir bendradarbiavimo asmens duomenų apsaugos srityje stiprinimas. Atsižvelgiant į tai, kad vienas iš Reglamento (ES) 2016/679 priėmimą sąlygojusių veiksnių – nustatyta potenciali rizika, kylanti asmens duomenis teikiant į trečiąsias valstybes, todėl siekiama suvienodinti asmens duomenų tvarkymo taisykles perduodant asmens duomenis į kitas valstybes bei sukurti efektyvius tokio asmens duomenų perdavimo priežiūros mechanizmus, kurių

vienas esminių elementų – valstybių narių nacionalinių asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijų bendradarbiavimas vykdant tyrimus, susijusius su tarptautiniu didelės apimties asmens duomenų tvarkymu, vadinamosios vieno langelio (angl. *one-stop-shop*) procedūros. Lietuva buvo viena pirmųjų Europos Sąjungos valstybių narių, kuri sėkmingai praktikoje įgyvendino vieno langelio procedūras. Pastebėtina, kad 2019 m. Inspekcija net 7 atvejais buvo vadovaujanti priežiūros institucija tarptautinėse bylose ir 8 atvejais kreipėsi dėl kitos priežiūros institucijos nustatymo vadovaujančia priežiūros institucija.

Be to, kartu su Reglamento (ES) 2016/679 taikymo pradžia veiklą pradėjo Europos Sąjungos valstybių narių asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijas vienijanti Europos duomenų apsaugos valdyba (toliau – Valdyba) – nepriklausoma Europos Sąjungos institucija, kuri padeda užtikrinti nuoseklų duomenų apsaugos taisyklių taikymą visoje Europos Sąjungoje. Inspekcija, kaip nacionalinė asmens duomenų apsaugos priežiūros institucija, taip pat yra Valdybos narė, prisidedanti tiek prie pačios Valdybos, tiek ir 14 jos pogrupių veiklos. Pažymėtinas ypatingas Valdybos vaidmuo asmens duomenų apsaugos srityje, kadangi Reglamentu (ES) 2016/679 jai suteikta teisė oficialiai aiškinti Reglamento (ES) 2016/679 nuostatas, šitaip užtikrinant vienodą šio teisės akto taikymą visoje Europos Sąjungoje. Vienas svarbiausių Valdybos veiklos elementų – gairių, rekomendacijų ir geriausios praktikos pavyzdžių pateikimas visuomenei. Šių funkcijų svarbą atskleidžia Valdybos 2019 m. atlikto visuomenės tyrimo duomenys, pagal kurį net 64 proc. respondentų sutiko, kad Valdybos parengtos gairės buvo naudingos jų veikloje (atsakymas į klausimą „Ar Valdybos parengtos gairės buvo naudingos mano organizacijai siekiant Reglamento (ES) 2016/679 atitikties?“).

I SKYRIUS **STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS**

PIRMASIS SKIRSNIS **KONTEKSTO (APLINKOS) ANALIZĖ**

2016 m. balandžio 27 d. priimtas Reglamentas (ES) 2016/679 ir 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR (toliau – Direktyva (ES) 2016/680). Direktyvos (ES) 2016/680 nuostatos įgyvendintos Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymu.

Reglamentas (ES) 2016/679 pradėtas taikyti 2018 m. gegužės 25 d. Juo iš esmės reformuota ankstesnė duomenų apsaugos sistema – persvarstytos ir naujai suformuluotos asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijų (Lietuvos Respublikoje viena iš jų – Inspekcija) vykdomos funkcijos, išplėstas Europos Sąjungos valstybių narių duomenų apsaugos priežiūros institucijų bendradarbiavimas, įtvirtintos naujos pareigos duomenų valdytojams ir naujos teisės duomenų subjektams asmens duomenų apsaugos srityje. Taip pat pastebėtina, kad ir kiti tarptautiniai ir Europos Sąjungos teisės aktai, kurių pakeitimai ir įsigaliojimas siejami su Reglamentu (ES) 2016/679 ir asmens duomenų apsaugos reforma Europos Sąjungoje, numato specifines duomenų apsaugos priežiūros institucijos priežiūros funkcijas, kurios turi būti peržiūrėtos ir tinkamai įgyvendinamos. Tam tikri Lietuvai aktualūs aspektai įtvirtinti naujos redakcijos 2018 m. liepos 16 d. Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme.

Vadovaujantis Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugsėjo 21 d. nutarimu Nr. 1156 „Dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos struktūrinės reformos, įgaliojimų suteikimo, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos nuostatų patvirtinimo ir su tuo susijusių Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų dalinio pakeitimo“ (2019 m. liepos 17 d. nutarimo Nr. 753 redakcija), Inspekcija yra Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaiga, dalyvaujanti formuojant valstybės politiką asmens duomenų apsaugos valdymo srityje ir ją įgyvendinanti.

Inspekcijos paskirtis – prižiūrėti, kad būtų apsaugotos fizinių asmenų pagrindinės teisės ir laisvės tvarkant asmens duomenis bei sudarytos palankesnės sąlygos laisvam asmens duomenų judėjimui Europos Sąjungoje. Inspekcijos pagrindiniai veiklos tikslai:

- Dalyvauti formuojant valstybės politiką asmens duomenų apsaugos srityje;
- Vykdyti Reglamento (ES) 2016/679 ir kitų asmens duomenų apsaugos teisės aktų stebėseną ir užtikrinti jų vykdymą;
- Kontroliuoti asmens duomenų tvarkymą;
- Įgyvendinti 1981 m. sausio 28 d. Strasbūre sudarytos Konvencijos dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108) ir jos protokolų nuostatas.

Inspekcijos veikla 2019 m. buvo organizuojama vadovaujantis 2019–2021 metų strateginiu veiklos planu, patvirtintu Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2019 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. 1R-90 „Dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos 2019–2021 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“ ir metiniu veiklos planu, patvirtintu Inspekcijos direktoriaus 2019 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. 1T-39(1.12.) „Dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos 2019 metų veiklos plano patvirtinimo“.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gegužės 16 d. nutarimu Nr. 486 „Dėl Bendrojo duomenų apsaugos reglamento įgyvendinimo koordinavimo komisijos sudarymo“ buvo sudaryta komisija (šios komisijos veiklose dalyvavo ir Inspekcijos atstovai), kuriai pavesta:

- Koordinuoti Reglamento (ES) 2016/679 įgyvendinimą ir teikti su tuo susijusius pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei;
- Analizuoti, vertinti ir teikti valstybės institucijoms ir įstaigoms pasiūlymus dėl problemų, kylančių įgyvendinant Reglamento (ES) 2016/679 reikalavimus, sprendimo;
- Ne rečiau kaip kartą per ketvirtį teikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei informaciją apie Reglamento (ES) 2016/679 įgyvendinimo eigą.

Minėta Komisija veikė iki 2019 m. liepos mėn., šiuo laikotarpiu buvo pateiktos aktualios rekomendacijos viešajam sektoriui dėl teisėkūros, duomenų apsaugos pareigūnų skyrimo ir pan.

2018 m. lapkričio 26–30 d. Lietuvoje buvo vykdomas Šengeno vertinimas asmens duomenų apsaugos srityje. Inspekcija buvo viena iš vertinamų institucijų. Šengeno vertinimo ekspertų grupė, sudaryta iš Europos Sąjungos valstybių narių asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijų ir Europos Komisijos atstovų, susitikusi su Inspekcijos atstovais, vertino jos, kaip priežiūros institucijos, nepriklausomumą, struktūrą, funkcijas, finansavimą, taip pat vykdomą Lietuvos nacionalinės antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos ir Lietuvos nacionalinės vizų informacinės sistemos priežiūrą. 2019 m. Inspekcija išanalizavo išvadoje pateiktas rekomendacijas, parengė rekomendacijoms įgyvendinti numatomas priemones ir pradėjo šias priemones vykdyti.

Inspekcijos funkcijos neapsiriboja vien tik Reglamento (ES) 2016/679 taikymo priežiūra. Europos Sąjungos teisės aktai numato, kad priežiūros institucija turi atlikti auditus įvairiose informacinėse sistemose, pavyzdžiui, duomenų tvarkymo operacijų auditą nacionalinėje Šengeno informacinėje sistemoje, Vizų informacinėje sistemoje ir kt. Auditų atlikimo funkcija yra nauja Inspekcijai numatyta veikla, todėl 2019 m. pasirengimui ją vykdyti buvo skiriamas didelis dėmesys. Planuojantys auditus atlikti Inspekcijos darbuotojai dalyvavo specialiuose mokymuose, apsvarstyti auditų atlikimo procedūrų, planų parengimo, išteklių panaudojimo ir kiti aktualūs klausimai.

2019 m. Inspekcija susidūrė su iššikiu, kaip įgyvendinti dėl europinės asmens duomenų apsaugos reformos numatytas naujas ar išplėstas esamas funkcijas. Nors Inspekcija 2019 m. pilna apimtimi dar nebuvo pradėjusi vykdyti tiek Reglamente (ES) 2016/679, tiek kituose teisės aktuose numatytų naujų funkcijų, žmogiškųjų išteklių trūkumas buvo kasdienėje Inspekcijos veikloje nuolat jaučiama problema. Optimizavus veiklos procesus daugelis Inspekcijos veiklos rodiklių žymiai išaugo, o veiklos apimtys ir toliau išliko tokios pat didelės.

Inspekcija, neskaitant dar nepradėtų vykdyti funkcijų, o tik esamai padėčiai stabilizuoti išreiškė poreikį dėl 10 papildomų pareigybių. 2019 m. pabaigoje Inspekcijai buvo skirtos 6 papildomos pareigybės (visos įsteigtos iki metų pabaigos). 2019 m. gruodžio 31 d. duomenimis, Inspekcija veiklai vykdyti turi 38 pareigybes, iš jų užimtos 29, per 2019 m. išėjo 3, o buvo priimti 7 darbuotojai.

Naujų darbuotojų paieškos procesas vyksta centralizuotai ir mažai priklauso nuo pačios Inspekcijos pastangų. Susiduriant su ilgu naujų darbuotojų paieškos procesu esami darbuotojai dirba padidintu krūviu, neretai viršydami galimybių ribas, todėl tai tampa viena iš esminių priežasčių, lemiančių darbuotojų apsisprendimą palikti užimamas pareigas. Be kita ko, susiduriama su asmens duomenų apsaugos specialistų trūkumu rinkoje, kai pradėjus taikyti Reglamentą (ES) 2016/679 nemažai organizacijų turi paskirti ne tik duomenų apsaugos pareigūną, tačiau samdo ir kitus asmens duomenų apsaugos profesionalus, siekdami organizacijose užtikrinti atitiktį Reglamento (ES) 2016/679 reikalavimams.

ANTRASIS SKIRSNIS STRATEGINIŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

1 strateginis tikslas:

Užtikrinti duomenų subjektų teisių apsaugą asmens duomenų apsaugos srityje

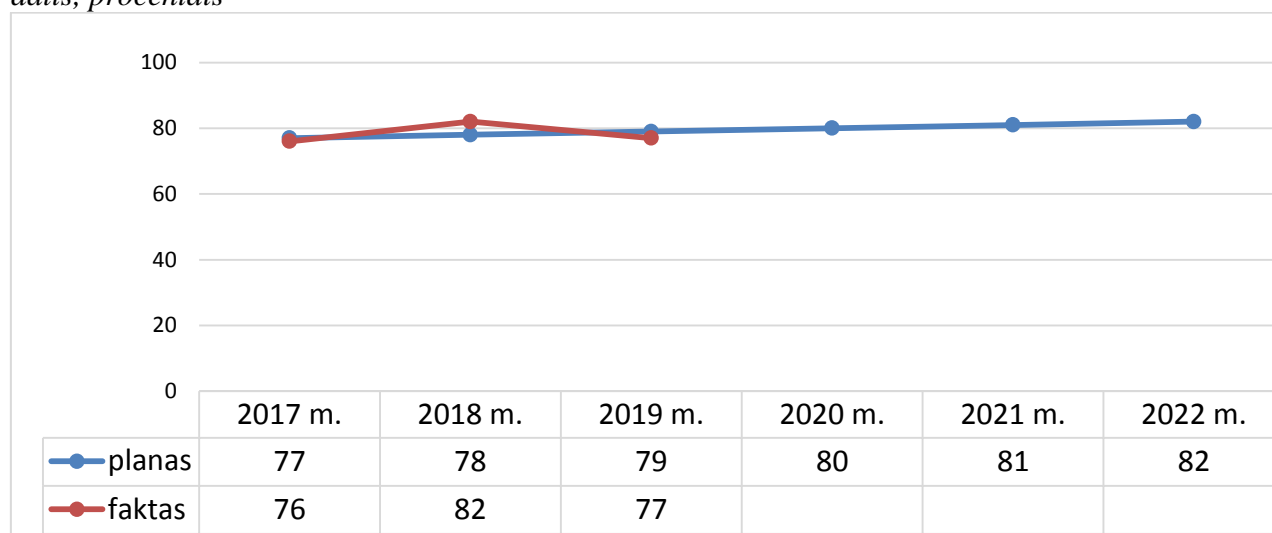
1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Asignavimų planas	Asignavimų planas*, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui	Panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų asignavimų plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
01 01	Duomenų apsaugos valdymas	1 120,0	1 118,0	1 117,2	99,93
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>					

* Jeigu asignavimų plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, asignavimai didėja ar mažėja daugiau nei 5 proc. lyginant su asignavimais, nurodytais asignavimų plane, to priežastys trumpai paaiškinamos po lentele. Paaiškinimai pateikiami dėl patikslintų asignavimų programos lygiu.

** Jeigu asignavimų panaudojimo procento nuokrypiai viršija 10 proc., jie ir jų priežastys trumpai paaiškinami po lentele.

1 grafikas. Efekto vertinimo kriterijus – asmenų, palankiai vertinančių Inspekcijos veiklą, dalis, procentais

Įgyvendinant Inspekcijos strateginį tikslą „Užtikrinti duomenų subjektų teisių apsaugą asmens duomenų apsaugos srityje“, siekta efekto vertinimo kriterijaus – „Asmenų, palankiai vertinančių Inspekcijos veiklą, dalis, procentais“. Kriterijus apskaičiuojamas susumuojant vertinančiuosius Inspekcijos veiklą labai gerai ir gerai, remiantis apklausų duomenimis, gaunamais apklausus asmenis, kurie buvo kreipęsi į Inspekciją arba kuriems Inspekcija buvo suteikusi savo paslaugų, pavyzdžiui, teikė konsultacijas, derino teisės aktus, organizavo renginius, kuriuose teikė pranešimus, nagrinėjo skundus ir pan.

2019 m. Inspekcija iš esmės pasiekė planuotą jos veiklos palankaus vertinimo rodiklį – 77 proc. (planuota 79 proc.).

Inspekcija, vykdydama veiklą, pastebi, kad tiek viešojo, tiek privataus sektoriaus atstovai, atsakingi už asmens duomenų tvarkymą, tiek asmenys, kuriems kyla klausimų dėl jų asmens duomenų tvarkymo ir teisių įgyvendinimo, tikisi iš Inspekcijos labai skubaus konkrečios problemos ar individualaus atvejo sprendimo. Nors Inspekcija siekia kaip įmanoma greičiau padėti asmenims išspręsti kilusius asmens duomenų apsaugos klausimus, tačiau operatyvų reagavimą riboja tiek pačios institucijos struktūra (t. y. Inspekcija neturi padalinių, veikiančių skirtinguose Lietuvos regionuose), tiek Inspekcijai nustatyti žmogiškieji ištekliai. Be kita ko, dar 2018 m. Europos

Komisija komunikate yra pabrėžusi, kad duomenų valdytojai ir duomenų tvarkytojai iš duomenų apsaugos institucijų neturėtų tikėtis pagal konkretų atvejį pritaikytų, individualizuotų teisinių patarimų, kuriuos galėtų suteikti tik teisininkas arba duomenų apsaugos pareigūnas, todėl asmenų lūkesčiai tam tikrais atvejais yra apskritai nepagrįsti, pavyzdžiui, priežiūros institucijos (Inspekcijos) prašant sukurti duomenų valdytojo vykdomos asmens duomenų tvarkymo veiklos taisykles, t. y. tai, už ką atsakingas yra jis pats.

Taip pat reikėtų įvertinti ir subjektyvumo, impulsyvumo faktorių suinteresuotiesiems teikiant jų nuomonę apie Inspekcijos veiklą. Pavyzdžiui, tą pačią dieną negavęs konsultacijos asmuo gali pateikti negatyvų Inspekcijos vertinimą, nors teisės aktų reikalavimai numato galimybę institucijai atsakymą pateikti per 20 darbo dienų, objektyviai suteikiant prioritetą tiems asmenims, kurie yra kreipęsi anksčiau.

Programos įgyvendinimo rezultatai

Inspekcija 2019 m. vykdė programą „Duomenų apsaugos valdymas“. Šios programos vykdymo rezultatui įvertinti pasirinktas kriterijus R-01-01-01-01 „Asmenų, žinančių apie įstatymų jiems suteiktas teises ir nustatytas pareigas asmens duomenų apsaugos srityje, dalis, proc.“. Šis kriterijus apskaičiuojamas kasmet Inspekcijai vykdant užsakomąjį reprezentatyvų Lietuvos gyventojų tyrimą apie visuomenės informuotumą asmens duomenų apsaugos srityje. 2019 m. atlikto tyrimo duomenimis, 68 proc. (planuotas rodiklis 43 proc.) respondentų atsakė žinantys ir manantys, kad žino apie įstatymų suteiktas teises ir nustatytas pareigas asmens duomenų apsaugos srityje. Šis rodiklis nepakito, palyginti su 2018 m. Pastebėtina, kad šis rodiklis yra aukštesnis tarp skaitmenine prasme aktyvesnių žmonių, t. y. jis siekia net 73 proc. tarp 18–45 metų Lietuvos gyventojų.

Vertinimo kriterijų pasiekimas

P-01-01-01-01 Prevencinių patikrinimų pagal kontrolinius klausimynus dalis, proc. 2019 m. planuotas rodiklis – 75, pasiektas – 88. Ataskaitiniu laikotarpiu pasiektas aukštesnis, negu planuota, rezultatas todėl, kad kontroliniai klausimynai buvo papildomai, negu planuota, panaudoti ir atliekant patikrinimus dėl duomenų valdytojų įgyvendinamų saugumo priemonių.

P-01-01-01-02 Teisės aktuose nustatytais terminais įvertintų teisės aktų projektų dalis, proc. 2019 m. planuotas rodiklis – 75, pasiektas – 94. Planuotas rodiklis viršytas, kadangi 2019 m. nemažai Lietuvos institucijų rengė teisės aktų projektus, kurie buvo sietini su vykdomomis reformomis atitinkamose viešojo administravimo srityse (pavyzdžiui, socialinės ir darbo apsaugos srityje, valstybės tarnybos srityje, energetikos srityje ir kt.) ir su reformų įgyvendinimo terminais, todėl esami žmogiškieji ištekliai buvo pirmiausiai orientuoti į teisėkūros tobulinimą pagal Reglamentą (ES) 2016/679 ir Lietuvoje vykdomų viešojo sektoriaus reformų.

P-01-01-01-03 Išnagrinėtų skundų skaičiaus didėjimas, palyginti su praėjusiais metais, proc. 2019 m. planuotas rodiklis – 10, pasiektas – 61. 2019 m. išnagrinėti 995 skundai (61 proc. daugiau negu 2018 m. (619)). Vykdydama skundų nagrinėjimo veiklą Inspekcija žymiai viršijo planuotą rodiklį, kadangi vykdant priežiūros sistemos peržiūrą 2019 m. buvo standartizuotas asmenų skundų dėl galimai netinkamo jų asmens duomenų tvarkymo nagrinėjimo procesas. Be kita ko, skundų nagrinėjimo proceso aukštesniam efektyvumui pasiekti įtakos turėjo įvykdyti Inspekcijos struktūros pokyčiai, skirti didesni pajėgumai skundų nagrinėjimo veiklą vykdančiam Priežiūros skyriui, pritrauktų naujų darbuotojų skaičiaus padidėjimas.

P-01-01-01-04 Europos duomenų apsaugos valdybos posėdžių, kuriuose dalyvavo Inspekcijos atstovai, dalis, proc. 2019 m. planuotas rodiklis – 100, pasiektas – 100. Inspekcijos direktorius, kuris yra Inspekcijai atstovaujantis Valdybos narys, dalyvavo visuose Valdybos posėdžiuose, kuriuose buvo sprendžiami aktualūs asmens duomenų apsaugos sistemos tobulinimo klausimai, inicijuojami, derinami ir tvirtinami Valdybos dokumentai bei rengiama duomenų apsaugos bendruomenei aktuali metodinė medžiaga.

P-01-01-01-05 Inspekcijos darbuotojų, dalyvavusių kvalifikacijos kėlimo kursuose ir mokymuose, dalis, proc. 2019 m. planuotas rodiklis – 65, pasiektas – 100. 2019 m. planuotas pasiekti mažesnis kvalifikacijos kėlimo rodiklis įvertinus didelės darbuotojų kaitos riziką, tačiau

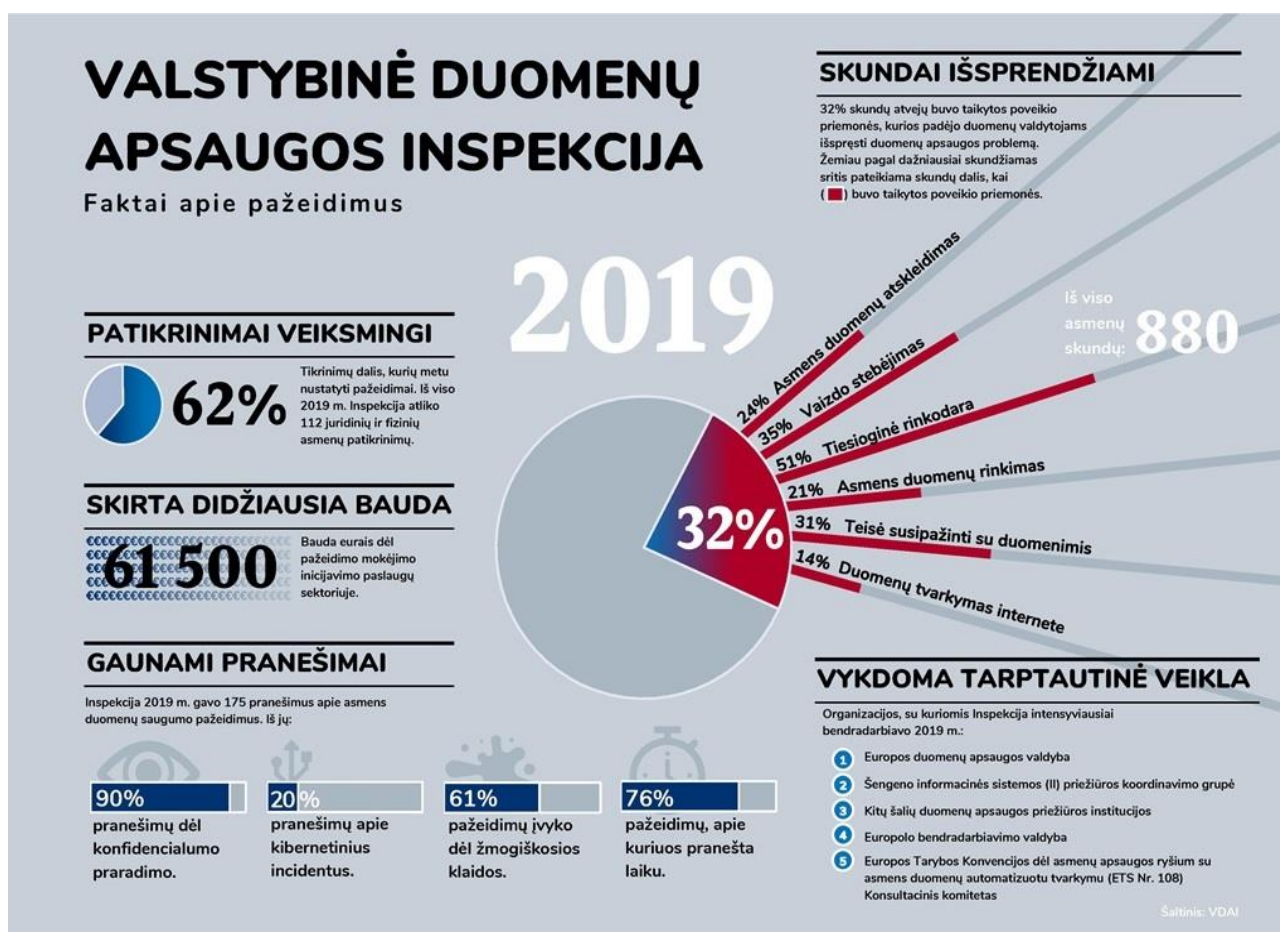
atsižvelgiant į tai, kad 2019 m. pavyko pritraukti didesnį skaičių darbuotojų, negu jų paliko užimamas pareigas, taip pat buvo organizuota kvalifikacijos tobulinimo užsiėmimų visam naujai priimtam kolektyvui, šis rodiklis įgyvendintas 100 procentų.

Ūkio subjektų ir kitų duomenų valdytojų priežiūra

1 lentelė. Asmens duomenų apsaugos priežiūros veikla

Veikla	2017 m.	2018 m.	2019 m.
Atlikta patikrinimų Inspekcijos iniciatyva	91	141	112
Gauta ir nagrinėta pranešimų apie asmens duomenų saugumo pažeidimus	7	100	175
Gauta asmenų skundų	480	859	880
Išnagrinėta asmenų skundų	490	619	995

1 paveikslas. Ūkio subjektų ir kitų duomenų valdytojų priežiūra ir tarptautinė veikla

Patikrinimai. 2019 m. Inspekcijos atliko 112 patikrinimų. Dalis jų buvo vykdoma vadovaujantis Inspekcijos direktoriaus 2019 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. 3R-100 (1.41.) patvirtintu Inspekcijos 2019 metų prevencinių tikrinimų planu. Planinių patikrinimų 2019 m. atlikta 75, jie yra svarbi Inspekcijos veiklos dalis. Pusė (74) Inspekcijos atliktų patikrinimų 2019 m. yra neplaniniai, pradėti reaguojant į įvykius, susijusius su duomenų saugumo incidentais įvairiose valstybinėse ar privačiose informacinėse sistemose, kilus įtarimų dėl nesaugaus asmens duomenų tvarkymo ir pan. Jie atliekami Inspekcijai gavus informacijos iš žiniasklaidos, anoniminių pranešimų, kitų šaltinių.

Neplaniniai tyrimai savo iniciatyva gali būti atliekami ir gavus pranešimus apie asmens duomenų saugumo pažeidimus.

Iš 2019 m. baigtų 112 patikrinimų daugiausia jų atlikta dėl prekių ir paslaugų veiklos, apgyvendinimo paslaugų, valstybės ir savivaldybių institucijų veiklos, finansų ir kreditų veiklos, fizinių asmenų atliekamo asmens duomenų tvarkymo. Pažeidimų nenustatyta 43 atvejais, 65 atvejais taikytos poveikio priemonės, kai kuriems net po kelias, daugiausia nurodymai, papeikimai, rekomendacijos.

2019 m. atlikdama planinius ir neplaninius patikrinimus Inspekcija daugiausia pažeidimų nustatė dėl duomenų apsaugos principų įgyvendinimo, teisės būti informuotam, dėl duomenų tvarkymo saugumo, duomenų tvarkymo veiklos įrašų, dėl duomenų tvarkytojo veiksmų, dėl pranešimo apie duomenų saugumo pažeidimą nepateikimo priežiūros institucijai.

Siekdama padėti kitiems sektoriaus atstovams susipažinti su probleminiais asmens duomenų tvarkymo aspektais ir savo iniciatyva imtis šalinti trūkumus, Inspekcija 2019 m. parengė ir paskelbė 3 vykdytų sektorinių patikrinimų apibendrinimus:

- Dėl nuomos paslaugas teikiančių bendrovių patikrinimų dėl duomenų kiekio mažinimo principo įgyvendinimo tvarkant asmens duomenis nuomos sutarties sudarymo ir vykdymo tikslu bei duomenų subjektų informavimo apie asmens duomenų tvarkymą;
- Dėl viešbučių patikrinimų dėl asmens duomenų kiekio mažinimo principo įgyvendinimo tvarkant svečių asmens duomenis;
- Dėl sporto klubuose atliekamo biometrinių duomenų tvarkymo teisėtumo patikrinimo.

Asmens duomenų saugumo pažeidimai. 2019 m. Inspekcija gavo 175 pranešimus apie asmens duomenų saugumo pažeidimus. Iš jų 157 pranešimai buvo pateikti dėl konfidencialumo praradimo (neautorizuotos prieigos ar atskleidimo), 15 dėl vientisumo praradimo (neautorizuoto asmens duomenų pakeitimo), 17 dėl prieinamumo praradimo (asmens duomenų praradimas, sunaikinimas). Kai kuriais atvejais pranešimai buvo pateikti dėl kelių aplinkybių. Pažymėtina, kad jau vien dėl tų pranešimų, apie kuriuos buvo informuota Inspekcija 2019 m., buvo paveikta mažiausiai 906 500 vartotojų Lietuvoje ir 14 226 331 vartotojas visame pasaulyje.

Skundų nagrinėjimas. Inspekcijos gaunamų skundų skaičius auga, palyginti pastaruosius 3 metus: 2017 m. buvo gauta 480 skundų, 2018 m. – 859, 2019 m. – 880. 2019 m. buvo išnagrinėti 995 skundai, iš kurių daugiausia skųstasi dėl asmens duomenų atskleidimo, rinkimo, duomenų tvarkymo internete, tiesioginės rinkodaros, vaizdo stebėjimo, teisės susipažinti su asmens duomenimis. Žmonės geriau išmano savo teises asmens duomenų apsaugos srityje ir yra linkę jas ginti. Tačiau pastebima, kad asmenys neretai skuba kreiptis į Inspekciją, net nepasinaudoję teise, o kartais ir pareiga, visų pirma kreiptis į duomenų valdytoją dėl savo teisių įgyvendinimo. Atsižvelgiant į tai, kad dalis priežiūros institucijos gaunamų skundų yra susiję ne su sisteminiais pažeidimais, o tik su pavienių duomenų subjektų asmens duomenų tvarkymu, taip pat į tai, kad tokie pažeidimai neretai yra susiję su žmogiškąja klaida, Inspekcija mato poreikį Lietuvos Respublikos asmens duomenų apsaugos teisinės apsaugos įstatyme įtvirtinti priežiūros institucijos teisę, įvertinus skunde nurodytas bei kitas susijusias aplinkybes, sutaikinti skundą pateikusį asmenį ir skundžiamą asmenį, tokiu būdu užtikrinant greitą skundo nagrinėjimo procesą ir priežiūros institucijos veiklos ekonomiškumo principą.

2 paveikslas. 2019 m. sankcijos ir paveikti vartotojai

Skiriamos sankcijos. 2019 m. pirmąjį pusmetį Inspekcija skyrė Lietuvoje kol kas didžiausią administracinę baudą už Reglamento (ES) 2016/679 pažeidimus, siekiančią 61,5 tūkst. eurų. Sankcijos pritaikytos už Reglamento (ES) 2016/679 5, 32 ir 33 straipsnių pažeidimus, t. y. už asmens duomenų saugumo pažeidimą mokėjimo inicijavimo paslaugų sistemoje, apie kurį, be kita ko, įmonė nepranešė priežiūros institucijai.

Įvertinus 2019 m. Inspekcijos veiklos statistiką matyti, kad baudos sudaro mažesnę Inspekcijos skiriamų sankcijų dalį, jos buvo pritaikytos atlikus tyrimus dėl asmenų skundų ar duomenų saugumo pažeidimų. Didžiąją pritaiktų sankcijų dalį sudaro nurodymai, ypač jei pažeidimų randama atliekant planinius patikrinimus. 2019 m. Inspekcija tiek viešojo, tiek privataus sektoriaus atstovams iš viso yra skyrusi 6 baudas (bendra suma – 68 895 Eur), 178 nurodymus, 96 papeikimus, 4 rekomendacijas.

Tarptautinė veikla

2 lentelė. Tarptautinės veiklos rodikliai

Veikla	2017 m.	2018 m.	2019 m.
Dalyvavimas tarptautinių darbo grupių ir organizacijų susitikimuose	0	24	32
Rengti atsakymai į tarptautinius paklausimus	7	10	60
Teikta Lietuvos pozicija	48	70	46
Derinta įmonei privalomų taisyklių (angl. BCR)	15	13	61

Įtvirtinus nacionalinių priežiūros institucijų privalomą indėlį Valdyboje ir jos pogrupiuose, Inspekcija pradėjo aktyvią tarptautinę veiklą Valdyboje ir bendradarbiavimą su kitų valstybių narių priežiūros institucijomis. Pavyzdžiui, Inspekcija aktyviai dalyvauja derinant įmonei privalomų taisyklių projektus, vyksta į Valdybos pogrupius, kuriuose rengiami ir derinami Valdybos priimami dokumentai (nuomonės, gairės ir kt.), keičiasi nuomonėmis su kitomis Europos Sąjungos priežiūros

institucijomis (per priežiūros informacinę sistemą IMI ar naudojantis vidiniu Valdybos įrankiu, skirtu tik valstybių narių priežiūros institucijoms – *Confluence*), bendradarbiauja su Europos Sąjungos ir Europos ekonominės erdvės valstybėmis nagrinėjant skundus taikant nuoseklumo užtikrinimo mechanizmą.

Visuomenės informavimas, švietimas ir konsultavimas

3 lentelė. Visuomenės informavimas, švietimas ir konsultavimas asmens duomenų ir privatumo apsaugos srityje

Veikla	2017 m.	2018 m.	2019 m.
Suteikta konsultacijų	5 697	6 298	4 568
Parengta visuomenės informavimo priemonių	136	233	171
Parengta metodinių dokumentų	6	10	20
Dalyvauta susitikimuose su viešuoju ir privačiu sektoriais	69	93	88
Skaityta pranešimų renginiuose	33	63	31

3 paveikslas. Inspekcijos veiklos apžvalga

Konsultacijos. Nors 2019 m. buvo skiriama mažiau dėmesio pavienių asmenų konsultavimui, palyginti su Reglamento (ES) 2016/679 taikymo pradžia, pastebima, kad su Reglamentu (ES) 2016/679 duomenų apsaugos tema tapo ypač aktuali, todėl poreikis gauti Inspekcijos konsultacijų nemažėja. 2019 m. suteikta 61 konsultacija duomenų apsaugos

pareigūnams, 1 672 – fiziniams asmenims, 2 835 – įmonėms ir valstybinėms institucijoms. Daugiausia klausimų iš žmonių sulaukta dėl to, kaip pateikti skundą, o organizacijos domėjosi, ar tam tikras atvejis gali būti apskųstas Inspekcijai, taip pat aktyviai domėtasi duomenų tvarkymo ir teikimo teisėtumu, darbuotojų asmens duomenų tvarkymu, vaizdo stebėjimu. Į Inspekciją aktyviai konsultacijų kreipiasi ne tik fiziniai asmenys dėl savo asmens duomenų tvarkymo, tokie kaip darbuotojai, pensininkai ar daugiabučių namų bendrijų atstovai, tačiau ypač aktyvūs yra ir asmens duomenų apsaugos profesionalai, rašantys straipsnius žiniasklaidai, teikiantys asmens duomenų tvarkymo paslaugas savo klientams, advokatai, konsultaciniai įmonių atstovai.

Visuomenės informavimas. 2019 m. Inspekcija skyrė daug dėmesio informacijos sklaidai apie vykdomą veiklą, funkcijas, teikė komentarus dėl įvairių situacijų, duomenų saugumo pažeidimų tiek viešajame, tiek privačiame sektoriuose įvairiais visuomenės informavimo kanalais ir priemonėmis:

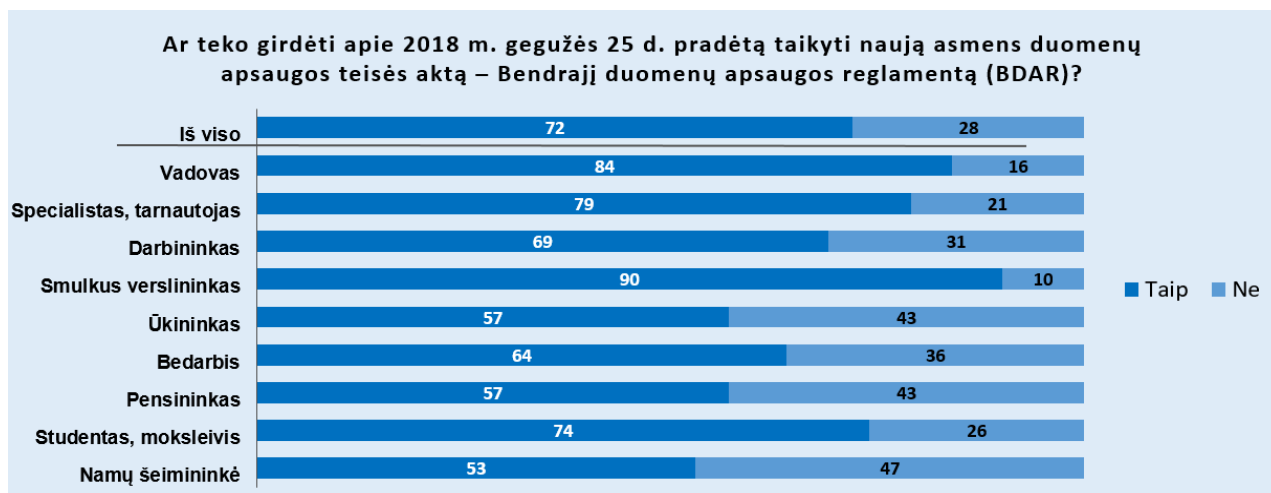
- 95 atsakymai į paklausimus;
- 35 naujienos interneto svetainėje;
- 15 pranešimų spaudai;
- 20 TV interviu ar laidų;
- 15 radijo interviu ar laidų;
- Ir kt.

Metodinė informacija. 2019 m. Inspekcija, siekdama sumažinti pavienių kreipimųsi skaičių ir pateikti išsamesnės informacijos aktualiais klausimais didesnėms suinteresuotųjų asmenų grupėms, skyrė daug dėmesio metodinės informacijos rengimui, kuri yra naudinga tiek duomenų valdytojams, tiek ir duomenų subjektams. Parengti 10 DUK, 5 apibendrinimai, 3 rekomendacijos ir kiti metodiniai dokumentai:

- Tvarkomų asmens duomenų saugumo priemonių ir rizikos įvertinimo gairės duomenų valdytojams ir duomenų tvarkytojams;
- Atmintinė dėl vaizdo stebėjimo reikalavimų;
- Rekomendacija dėl duomenų apsaugos pareigūnų skyrimo viešajame sektoriuje ir jų veiklos reglamentavimo ypatumų;
- Rekomendacija dėl vaizdo duomenų tvarkymo daugiabučiuose ir privačiuose gyvenamuosiuose namuose;
- Rekomendacija dėl asmens duomenų tvarkymo rinkimų metu;
- DUK. Dažniausiai pasitaikantys atvejai, kai Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai pateikti skundai pripažįstami nepagrįstais;
- DUK. Asmens duomenų viešinimas – kas viešinama, kiek viešinama ir kokių tikslų tuo siekiama;
- DUK. Kokioms veikloms turi būti atliekamas poveikio duomenų apsaugai vertinimas?;
- DUK. Ar Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas nedraudžia tvarkyti skolininkų asmens duomenų?;
- DUK. Svarbi informacija dėl asmens duomenų perdavimo ir gavimo iš Jungtinės Karalystės;
- DUK. Kokios institucijos Lietuvoje sprendžia asmens duomenų ir privatumo apsaugos problemas?;
- DUK. Kaip sumažinti asmens tapatybės vagystės riziką?;
- DUK. Gavote elektroninio pašto pranešimą ar trumpąją žinutę (SMS) su tiesioginės rinkodaros pasiūlymu, bet sutikimo dėl to nebuvote davę?;
- DUK. Teisė susipažinti su duomenimis. Kaip duomenų subjektas gali ją įgyvendinti?;
- DUK. Dėl klientų duomenų bazių;
- Nuomos paslaugas teikiančių bendrovių patikrinimų apibendrinimas dėl duomenų kiekio mažinimo principo įgyvendinimo, tvarkant asmens duomenis nuomos sutarties sudarymo ir vykdymo tikslu, bei duomenų subjektų informavimo apie asmens duomenų tvarkymą;

- Viešbučių patikrinimų, dėl asmens duomenų kiekio mažinimo principo įgyvendinimo tvarkant svečių asmens duomenis, rezultatų apibendrinimas;
- Sporto klubuose atliekamo biometrinių duomenų tvarkymo teisėtumo patikrinimų apibendrinimas;
- Lietuvos teismų sprendimų apibendrinimas;
- Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų apibendrinimas.

3 paveikslas. Informuotumas apie Reglamentą (ES) 2016/679 pagal tikslines grupes

Europos Komisijos prašymu nacionalinės priežiūros institucijos 2019 m. skyrė daug dėmesio smulkiojo ir vidutinio verslo švietimui. Ši tikslinė grupė sulaukė Inspekcijos dėmesio ir įgyvendinant SolPriPa projektą. Įvertinus 2019 m. reprezentatyvaus Lietuvos gyventojų tyrimo rezultatus matyti, kad Inspekcijos pastangos pasiteisino. Jau minėto Lietuvos gyventojų tyrimo duomenimis, 90 proc. smulkiojo ir vidutinio verslo atstovų žino apie Reglamentą (ES) 2016/679.

Teisėkūra asmens duomenų apsaugos srityje

4 lentelė. Teisės aktų rengimas ir derinimas

Veikla	2017 m.	2018 m.	2019 m.
Derinta teisės aktų	328	623	630
Parengta teisės aktų	7	17	23

2019 m. Inspekcijos vykdyta teisėkūros veikla buvo viena iš prioritetinių sričių. Per ataskaitinį laikotarpį buvo parengti ir patvirtinti 23 Inspekcijos direktoriaus įsakymai priežiūros veiklai tobulinti. Taip pat buvo parengtas 1 pasiūlymas dėl teisės akto projekto – dėl Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo tobulinimo. Įvykdytos 4 viešosios konsultacijos dėl teisės aktų projektų.

Ypač daug dėmesio 2019 m. skirta kitų institucijų teisės aktų projektų derinimui. Iš viso per ataskaitinį laikotarpį derinta 630 teisės aktų projektų:

- Įstatymai – 199;
- Vyriausybės nutarimai – 91;
- Informacinių sistemų nuostatai – 128;
- Registrų nuostatai – 19;
- Įsakymai – 130;
- Kiti teisės aktai – 62.

Duomenų apsaugos pareigūnų skyrimas Lietuvoje. 2019 m. Inspekcijai pranešta apie 601 duomenų apsaugos pareigūno paskyrimą, iš jų 336 viešųjų, 263 privačių juridinių, 2 fizinių asmenų. Daugiausia duomenų apsaugos pareigūnų 2019 m. paskyrė šie sektoriai: švietimo ir kultūros, prekių ir paslaugų veiklos, finansų ir kreditų veiklos, sveikatos priežiūros paslaugų, valstybės ir savivaldybių institucijų veiklos.

Per visą Reglamento (ES) 2016/679 taikymo laikotarpį 2018–2019 m. apie duomenų apsaugos pareigūno paskyrimą Inspekcijai yra pranešusios 2 073 organizacijos, iš jų 1 094 viešojo sektoriaus atstovai. Įvertinus Inspekcijos turimą informaciją apie Lietuvoje paskirtus duomenų apsaugos pareigūnus, manoma, kad juos yra paskyrusios 40 proc. organizacijų, turinčių tokią pareigą. Svarbu atkreipti dėmesį, kad Reglamentas (ES) 2016/679 numato, jog šiuos pareigūnus privalo paskirti visi viešojo sektoriaus atstovai, o šią pareigą yra įgyvendinę tik apie 27 proc. viešojo sektoriaus atstovų. 2019 m. Inspekcija, norėdama paskatinti duomenų valdytojus aktyviau vykdyti Reglamente (ES) 2016/679 numatytą pareigą, parengė ir išplatino rekomendaciją apie duomenų apsaugos pareigūnus. Ja siekta atkreipti valdžios institucijų ar įstaigų dėmesį į praktikoje pastebėtus trūkumus, susijusius su duomenų apsaugos pareigūno skyrimu, jo nepriklausomumo užtikrinimu bei veiklos reglamentavimu. Buvo priminta, kad duomenų apsaugos pareigūnas gali valstybės institucijoms ar įstaigoms padėti laikytis Reglamento (ES) 2016/679 reikalavimų ir siekti organizacijos strateginių tikslų, stebėdamas kaip valstybės institucija ar įstaiga tvarko asmens duomenis, patarti galinčių kilti rizikų klausimais ir kitais su asmens duomenų tvarkymu ar duomenų subjekto teisių įgyvendinimu susijusiais klausimais.

Direktorius

Raimondas Andrijauskas
